

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av mangårdsbyggnaden, Persgården, Friel 2:14, Lidköping

Linderson, Hans

2015

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2015). *Dendrokronologisk analys av mangårdsbyggnaden, Persgården, Friel 2:14, Lidköping*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2015:8). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

31 januari 2015

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2015:8
Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV MANGÅRDSBYGGNADEN,
PERSGÅRDEN, FRIEL 2:14, LIDKÖPING

Uppdragsgivare: Gunnar Digerfeldt, Lunds universitet

Område: N Västergötland **Prov nr:** 16626-16634 **Antal sågprover:** 10

Dendrokronologiskt objekt: östväggen, stockvarven under fönstret

Resultat:

CATRAS Dendro nr:	Prov Nr :	Träd slag	Antal år; 2 radier om ej annat ang	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv-året)	Trädets Egenålder uppskattn
16625	1	Tall	54	Sp 36, B	1873	V 1873/74	60-70
16626	2	Tall	49	Sp 34, B	1873	V 1873/74	60-70
16627	3	Tall	50	Sp 37, W	1873	V 1873/74	60-70
16628	4	Tall	44	Sp 31, W	1873	V 1873/74	60-70
16629	5	Tall	39	Sp> 39, W	Ej daterad	-	60-70
16630	6	Tall	47	Sp 40, W	1873	V 1873/74	60-70
16631	7	Tall	42	Sp 28, W	1873	V 1873/74	60-70
16632	8	Tall	43	Sp 32, W	1873	V 1873/74	60-70
16633	9	Tall	42	Sp 30, W	1873	V 1873/74	60-70
16634	10	Tall	44	Sp 30, W	1873	V 1873/74	60-70

Kommentarer till den dendrokronologiska analysen

Avverkningen för samtliga stockar dateras till **vinterhalvåret 1873/74**. Byggnaden är med stor **sannolikhet uppförd år 1874**. Det finns en möjlighet för att man lagrat virket något år men den är osannolik när det handlar om relativt stora mängder virke med gemensam avverkningstid.

Prov 5, har inte varit möjligt att datera, vilket skulle kunna innebära en annan ålder men mer troligt har just detta prov av en tillfällighet eller lokalt udda läge orsakat en tillväxtstörning som ger en för stor avvikelse för datering (kors-korrelering) mot de övriga proven. Detta är en vanlig grad av avvikelse vid datering av tio träd från en ståndort. Ståndorten bedöms vara av lokal proveniens.

Dateringsproblematiken med detta uppdrag har två orsaker. Den första är att tidsserien endast är 54 år varvid en betydande andel är så kallade juvenila årsringar, ungefär de 20 innersta. Dessa är mindre "pålitliga" för en jämförelse med andra daterade årsringsserie.

Den andra svårigheten är att våra referenser för andra halvan av 1800-talet är svaga. Detta uppdrag har därför framtvingat en förbättring i detta avseende. Det tog dock fem år!

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

I kolumnen längst till höger har trädets beräknade egenålder angetts.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet.

Rapporter och andra skrifter angående de dendrokronologiska resultaten tas tacksamt emot.

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare

Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se

Tel: 046-2227891 , 0738-448812